

Posamezna številka 1 Din, mesečno, če se sprejema list v uravi, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavljen list 5 Din. - Celoletna naročnina je 50 Din, polletna 25 Din, četrletna 13 Din. Cene inšeratom po dogovoru

PONEDELJSKI SLOVENEČ

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/II
Telefon št. 2050 in 2996. — Rokopisi se ne vračajo

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6
Poštni ček, račun. Ljubljana 15.179.
Telefon št. 2549

Izjava Male zveze - Gömbösov obisk v Varšavi

Dva načrta, ki režeta Evropo

Francija - Italija - Jugoslavija ali Nemčija - Poljska - Madjarska - Balkan

Odmevi svetovnega tiska o diplomatski borbi, ki se oznanja za politično nadvlado v Podonavju

Mednarodna politika, ki je po marsejskih streljih nekoliko zastala, je zopet zavzela prvo mesto javnega zanimanja, posebno ker vsi pričakujejo, da stojimo pred usodopolnimi odločitvami, ki jih žaloigra, v kateri sta izgubila življenje dva vodilna politika, kralj Aleksander in zunanji minister Barthou, ne bo olajšala. K temu piše glasilo francoskega zunanjega ministrstva »Le Temps« v uvodnem mestu med drugim sledeče:

„Tems“:

Nepotreben obisk v Varšavi

»Danes stojimo pred dvema dogodkoma, ki bosta brez dvoma drug na drugega vplivala: stanek in sklepi držav Male zveze ter Balkanskega sporazuma v Belgradu in uradni obisk madjarskega predsednika vlade Gömbösa v Varšavi. Če oba dogodka postavimo v sedanje ozračje, ki je nastalo po marsejski žaloigri, zadobita posebno važnost, mimo katere mednarodno javno mnenje ne sme iti.«

»Dejstvo, da sta se zgodila istočasno, nas sili k temu, da ju tudi že z ozirom na zmedeni mednarodni položaj, ki je nastal po smrti zun. ministra Barthouja in kralja Aleksandra, druga drugemu približamo. V tej zvezi se nam zdi, da potovanje madjarskega predsednika vlade v Varšavo ni bilo pravilno izbrano in da bi bilo za vso Evropo boljše, če bi bili Madjarska in Poljska počakali, da bi se bili razili dimi marsejskih smrtonosnih strelcov. V sedanjem trenutku namreč obstoja velika nevarnost, da bodo nekateri upravičeno razlagali poljsko-

madjarske razgovore kot da so naperjeni proti Mali zvezi sploh oziroma proti nekaterim državam Male zveze. Prav nič čudnega bi ne bilo, če bi poljski vladi v sedanjem mednarodno-političnem sestavu še ne bilo žal, da se je prenašla in privolila v prijateljske manifestacije z Madjarsko, ko bi bilo mnogo bolj pametno, da bi bila čakala, da se položaj razjasni na vseh straneh.«

»Če omenimo dodatno k temu še to, da madjarsko časopisje javno piše o »skupni meji med Poljsko in Madjarsko«, kar bi bilo mogoče le na račun češkoslovaške, in da opeva poljske vojske »Polska Razbranja« skupne boje Poljakov in Madjarov proti Čehom v zgodovini, moramo reči, da ta dejstva odkrivajo vznemirljiva razpoloženja.«

»Vsa madjarska zunanja politika je pod dojmom revizije mirovne pogodbe. Ko je izginilo upanje, da bi mogla kdaj doseči ta svoj cilj s pomočjo Italije in Nemčije, se je oprijela nade, da ga bo dosegla s pomočjo Poljske in Nemčije. Verjetno je, da bo razočaranje v Varšavi isto, kot je bilo v Rimu, kajti malo verjetno je, da bi Poljska podpirala politiko revizije mirovne pogodbe, ko je ona sama med tistimi državami, ki bi jo revizija najbolj oškodovala, brez ozira na trenutno ljubimkovanje z Nemčijo, ki se ni in se ne bo nikoli odpovedala svojim zahtevam na vzhodni meji.«

Za razumevanje novega mednarodnega položaja pa je potrebno opozoriti še na nekatera dejstva, ki se pojavljajo v zvezi s politiko Francija-Italija-Mala zveza ter s politiko Nemčija-Poljska-Madjarska-Balkan.

jo bo podpirati in njen obstoj zjamčiti. To pa brez sodelovanja Italije ni mogoče. Glede nemške politike pa v Franciji ne vlada popolna jasnost. Francija je izgubila poljskega zaveznika. Zveza, ki sicer še obstoja med njima, pomeni nekaj drugega za Francijo in nekaj drugega za Poljsko. Kot neizbežno nadomestilo za izgubljeno Poljsko smatra sedaj Francija zvezo z Rusijo, ne morda iz prepričanja, ampak, da jo obdrži v svojem objemu, ker je sicer nevarnost, da ne pade v objem Nemčije. — »Daily Telegraph« pa piše, da Mussolini želi zblizanja s Francijo in da je sam prepovedal vsako nadaljnje napadanje Jugoslavije v italijanskem tisku. Nedavno je govoril Suvieh z jugoslovanskim poslanikom v Londonu ter mu povedal, da je Mussolini osebno odločen, da stori od svoje strani vse, da vzpostavi prijateljske odnose z Jugoslavijo, ker je od Barthouja predlagana politika edino sredstvo, da se ohrani neodvisnost Avstrije in da se zapre pot nemškemu prodiranju v srednjo in jugovzhodno Evropo. — »Sunday Times« pa trdijo čisto odločno, da Angliji ne bo težko izbirati med sedanjima dvema političnima strujama v Evropi. Čeravno nobenemu Angležu ne more biti simpatično, da so potegnili Rusijo v evropsko politiko, je jasno, da je prijateljstvo Francije-Italije in Male zveze večje jamstvo za mir v Evropi, kot da bi zmaga zamisel, ki jo hoče uresničiti Nemčija s pomočjo Poljske in Madjarske. Zato list nima nobenega dvoma glede nasvetov, ki jih bo angleška vlada poslala Mali zvezi in balkanskim državam, ki bi jih v sedanjem položaju Nemčija rada pridobila za svojo režijo. Prisotnost generala Göringa v Belgradu je mnogo odkrila. Sicer pa je Mala zveza že sama odgovorila in je Göring prinesel s seboj v Berlin poročilo Male zveze in Balkanskega sporazuma, poročilo, ki zagotavlja,

Madjarski ministrski predsednik Gömbös

da te države na dosedanji politični črti ne bodo ničesar spremenile.

„Berliner Tageblatt“:

Za dopolnilo k gornjim informacijam je treba dodati še vest, ki jo je objavil »Berliner Tageblatt« od svojega madjarskega dopisnika in v kateri beremo dobesedno: »Dr. Beneš je zagovarjal z vso vneto vztrajanje pri dosedanji skupnosti in pri sodelovanju s Francijo. Glede Italije pa se je baje izrazil, da mu francosko-italijansko zblizanje ni všeč, še manj pa možnost francosko-italijansko-jugoslovanskega sodelovanja, ker bi s tem Mala zveza izgubila enega svojih življenjskih pogojev, ki so ti, da brani srednjo Evropo pred nemškimi in italijanskimi podonavskimi načrti. Beneš brani trenutno zunanje-politične brige svoje lastne države.«

Iz zgoraj navedenih časopisnih glasov sledi torej, da se uveljavljata v Evropi dva velika politična toka, eden, ki gre iz Pariza v Rim in dalje na Balkan, drugi pa, ki gre iz Berlina v Varšavo in v Budimpešto ter sili tudi dalje proti Balkanu. Na Balkanu, ali še bolje rečeno, v srednji Evropi, se stekata in se borita za premoč. Svet Male zveze in Balkanskega sporazuma sta že odgovorila. To bo položaj razjasnilo v dobro Evrope.

Hladnokrvno - miroljubno

Paris, 21. okt. TG. »Echo de Paris« razlaga na uvodnem mestu sklepe belgradske konference Male zveze in Balkanskega sporazuma ter ugotavlja, da se je zgodilo prvič, da sta se ti dve zvezi, ki sta dozdaj zasledovali ločene cilje, prav za prav združili v eno veliko državno skupino, ki je pripravljena z vsemi silami braniti svoje meje in svoj obstoj proti vsakemu rovarstvu, ki prihaja iz inozemstva in ki je tako tragično tresnilo v evropsko politično obzorje pri marsejski žaloigri. Pertinax se veseli tega dogodka in pristavlja, da ga bo tudi Madjarska, na katero je belgrajski komunike najbolj naslovljen, dobro razumela. Mala zveza in Balkanski sporazum, to je 7 držav, sta solidarna v obrambi svojega obstoja. Nekateri se pri nas oglašajo s trditvami, da bi bila vsaka kazen za marsejski zločin nepotrebna. Mala zveza in Balkanski sporazum odgovarjata tem plašljivcem, da zahtevata odsele strogo nadzorstvo nad potetjem nekaterih inozemskih držav, ki so grešile s tem, da so dale preveč svobode mednarodnim teroristom, proti evropskega miru. Med tem pa se razgovarja polkovnik Beek z madjarskim ministrskim predsednikom in sklepa z njim pakt o političnem sodelovanju. V Zvezi pri Zvezi narodov se ne bomo izognili debati o marsejski žaloigri in o posledicah, ki jih je imela na evropsko politiko. Zaenkrat je zadržanje Italije, ki se je v žalosti Jugoslavije obnašala tako plemenito, še velika neznana postavka. Ali bodo odnosi med Italijo in Madjarsko tudi po 9. oktobru še ostali isti kot so bili prej? Mir bo veliko pridobil, če bomo opazili, da se je na tej črti ozračje spremenilo.

jeli resolucije, na podlagi katerih hosta vzajemno, miroljubno, hladnokrvno in objektivno sodelovala za dognanje odgovornosti tragičnih dogodkov v Marseilles in za sprejetje potrebnih ukrepov, da se takšna teroristična dejanja v bodoče preprečijo, če naj se ognemo velikim težkostem.

Clankar ob sklepu primerja posledice sarajevskega atentata s posledicami, ki jih je utegnil imeti marsejski atentat, in naglašja, da je današnji položaj popolnoma nasproten položaju iz leta 1914, ko so nekatere države namerno hotele povzročiti svetovni spopad, medtem ko so danes iste države, ki obtožujejo, najbolj zainteresirane pri ohranitvi miru in obstoječega reda v Evropi.

Gömbös v Varšavi

Varšava, 21. oktobra. AA. Svečani banket, ki so ga priredili predsedniku madjarske vlade Gömbösu, je prisostvoval tudi predsednik vlade Kozlovski, ki je v svojem govoru poudarjal stare zveze med obema državama in izrazil nado, da bodo kmetijske in kulturne konvencije, ki bodo zdaj sklenjene v Varšavi, zdaj pripomogle k ukrepi v zvezi med obema državama.

V istem smislu se je izrazil v svojem govoru tudi z. Gömbös, le, da je še posebej poudaril identičnost interesov obeh držav na vseh poljih in naglašil, da Madjarska z vsem sreem pozdravlja obnovljeno Poljsko, ki si je znala prihraniti tisto mesto, ki ji na zemeljski obli pripada.

Berlin, 21. oktobra. AA. »Politische Korrespondenz« prinaša članek o belgrajskih sklepih, ki jih imenuje modre in umestne. Položaj v Evropi je tak, da je potrebno resnično in iskreno sodelovanje med vsemi narodi, da se ohrani mir.

Smrt v hladnih valovih Drave

Maribor, 21. oktobra.

Teško je življenje dravskih splavarjev, nevarno njihovo delo in usodna njihova smrt. Koliko jih konča v hladnih dravskih valovih, da vedo za njihovo temno usodo le tovariši s splava, v domačo vas pa se žalosten dogodek razve včasih šele po tednih, ko se vrnejo splavarji z dolgega potovanja domov. O taki tragični nesreči, ki je zahtevala dvojne žrtve, se je zvedelo danes v Mariboru. Prinesli so žalostno vest splavarji, ki so si po srečnem naključju oleti življenje. Minuli torek je odplul od Ožbalta nad Mariborom splav s petimi splavarji. V sredo zjutraj so krenili iz Maribora naprej, v četrtek ponoči so se vozili že mimo Preloga na Hrvaškem. Drava tam ni več deroča in splavi lahko plujejo tudi ponoči. Je pa kljub temu nevarna radi pogostih peščenih sipin. Krmar, ki vodi splav, mora strugo dobro poznati, pa se še kljub temu pogostokrat dogodi, da splav nasede, ker se sipine po vsaki povodnji pojavljajo na drugem mestu v strugi. Tako je bilo tudi s sipino pri Prelogu, na katero je nasedel splav iz Sv. Ožbalta. Splav je zadel nanjo povsem nepričakovano v nagli vožnji. Sprednji del splava je še zdrsnil čez peščen grif, sredina pa se je zataknila in splav je naglo ob-

tičal. Zaradi naglega zastanka sta se oba konca splava, sprednji in zadnji, potopila globoko v vodo. Oba krmarja na sprednjem koncu sta še pravočasno opazila nevarnost ter se z naglimi koraki rešila na srednji del splava, ki ni prišel pod vodo. Prav tako Franc Dogovnik, ki je krmaril srednje veslo na zadnjem koncu. Njegova dva stranska tovariša Ivan Cepec in Jernej Jausnik, oba iz Sv. Ožbalta, pa sta postala žrtve nesreče. Vodni val, ki je pokril zadnji konec splava, ju je odplaval ter sta izginila v valovih. Ker je splav nasedel v temni noči, tovariši niso nesreče takoj opazili in jima niso mogli na pomoč. Drava je oba odplavila ter bo trupla vrgla kje v spodnjem toku pri izlivu v Donavo na suho, kjer ju bodo pokopali kot dva neznanca.

Tekma Anglija-Avstralija

Paris, 21. okt. AA. Havas poroča iz Bagdada, da je tja priletel kot prvi tekmovalac na progi Anglija-Avstralija letalec Turner. Pristal je dav ob 2, ob 2.40 je pa že nadaljeval potlet proti Alahabadu. Za njim sta pristali dve holandski letali. Holandski letalec so se na bagdaskem letališču pomudili le nekaj minut in takoj nato odleteli proti Alahabadu.

Pomen Göringovega polovanja

V evropskih političnih krogih je takoj padlo v oči, da je po sklepu predsednika republike, da se udeležijo pogrebnih svečanosti v Belgradu odločil nemški kancler Hitler, da pošlje na pogreb svojega najbolj delavnega sodruka generala Göringa. Francoska in nemška politična črta sta zadeli v srednji Evropi druga na drugo. Brez sodelovanja Male zveze je francosko-italijanski sporazum brez praktičnega pomena — sam Barthou se je tako izrazil — kakor je brezplodno vsako nemško prizadevanje v srednji Evropi, dokler ima proti sebi vse, ali vsaj največje države Male zveze.

„Germania“:

Danes čuti pritisk od 2 strani

Nemška »Germania«, ki ji daje informacije Hitlerjev ogledek in Podonavju von Papen, je položaj takoj razumela ter ga podaja na sledeči način:

Istočasno, ko se vršijo v Varšavi prijateljske manifestacije med Poljsko in Madjarsko, so se v Belgradu začeli takoj resni pogovori, ki naj bi razjasnili vprašanje, če in v koliki meri naj se nadaljujejo politične smernice pokojnega Barthouja na črti Francija-Italija-Mala zveza. Sicer se bo v bodočih tednih oslanjala težina evropske politike na črto Paris-Rim-Belgrad, toda kljub temu je treba pripisati madjarskemu obisku v Varšavi posebno važnost. Kajti Poljska si je v svoji previdnosti vedno pustila vrata na Madjarsko odprta in je ravno vsled tega tudi odklonila zamisel vzhodnega pakta, v katerem naj bi jamčila za nedotakljivost madjarsko-češkoslovaške meje. Poljska tu-

Anglija podpira francosko politiko

Zanimivo je, kako gledajo na položaj Angleži, ki neposredno niso zainteresirani ne na ustvarjanju francoskega, ne nemškega bloka ter presojujejo razvoj političnih dogodkov le iz čistih vidikov ohranitve miru.

„Times“ in drugi:

Francoski načrt - jamstvo za mir

Tako pišejo »Times«, da je cilj francoske politike zblizanja med Italijo in MZ v splošnem in med Jugoslavijo še posebej. Ta politika bo ostala neizpremenjena. Mussolini je za to pokazal dobro voljo. Saj je Mala zveza sedaj glavna in edina ovira za nemško prodiranje proti jugovzhodu. Vsi poskusi, da bi to oviro razdrli, so se izjalovili. Treba

Zastopnik Hitlerja gen. Göring, avstrij. delegata poslanik Plönies in min. za jav. varnost Karvinski, francoski maršal Petain, angleški admiral Fisher in general Britewhite v pogrebnem sprevodu

Pomorska pogajanja

Japonska je pomirljiva

Izjave admirala Jamamota o potrebah japonskega brodovja

Washington, 21. okt. b. Prve vesti o prihodu ameriške in japonske delegacije na pomorska pogajanja v London so bile zelo pesimistične. Pred prihodom delegacij se je napovedovalo, da Japonska ne bo pristala na noben kompromis, ampak da bo zahtevala svobodne roke. Zaradi tega se je pričakovalo, da bodo pogajanja končala s popolnim polomom in da se bo tudi pomorska konferenca končala z neuspehom. Sedaj pa so pričele prihajati v London mnogo bolj ugodne vesti predvsem zaradi izjave Jamamota, ki je glavni japonski opolno-močenik. Te izjave se lahko smatrajo, da Jamamoto govori v Tokiu drugače zaradi domačih šovinistov, drugače pa v Londonu za svetovno javnost. Jamamotove izjave so v Londonu zelo pomirljivo vplivale in ni dvoma, da bo tako tudi pri pogajanjih. V Tokiu zahteva japonska vlada vse, da dobi v Londonu ono, kar lahko njena finančna moč ustvari. Po splošnih vtisih se lahko pričakuje, da

bodo Japonci pristali na malenkostne spremembe v obstoječih pomorskih pogodbah. Nekaj se jim bo sicer odobrilo, da se jih zadovolji in pridobi za popuščanje. Lahko se pričakuje, da bo Japonski odobrena nekoliko večja tonaža, kakor je določajo pomorske pogodbe, morda se bo tudi razmerje pomorskih enot nekoliko spremenilo v korist Japonske, drugače pa se lahko pričakuje, da bo prišlo do kompromisa, kakršnega zahteva Velika Britanija in Združene države. Britanija igra sedaj vlogo sodnika in čaka, kako se bodo razvijali odnosi med Združenimi državami in Japonsko, zlasti kar tiče posameznih kategorij in tipov vojnih ladij. Ko pride do razbistritve med obema velesilama, pa bo Velika Britanija nastopila s svojimi predlogi in zahtevami. Vsekakor je sedaj gotovo, da bo Anglija še naprej imela glavno besedo v pomorskih pogajanjih.

Japonska delegacija za londonsko mornariško konferenco, katere se bodo udeležile Anglija, Združene države in Japonska in na kateri bodo skušali urediti vprašanja, ki zadevajo vojna brodovja (od leve na desno): Kapitan Oka, admiral Yamamoto (zaveden katoličan), vodja delegacije, kapitan Iwashita. — V drugi vrsti na levi: kapitan Enomoto, na desni: komander Mitunobu

Vojaška diktatura v Španiji?

Hendaye, 21. okt. c. Iz Madrida so danes dopolne prispeli alarmantne vesti. Po teh vesteh je bila danes v Madridu oklicana vojaška diktatura, kateri se je postavil na čelo general Franco. Uporni generali so izdali ultimatum predsedniku republike Alcali Zamori, ki ga pa ta ni hotel sprejeti in je zato takoj odstopil.

V Parizu so se te vesti razširile nekoliko po 12. uri. Vsa uredništva pariških časopisov so telefonsko klicala svoje dopisnike v Madridu, da bi izvedeli, koliko je resnice na teh vesteh. Zvezo s svojim dopisnikom je dobil le list «Journal». Toda dopisnik je odgovoril svojemu uredništvu, da je uvedena stroga telefonska cenzura in da zato ne more teh vesti niti zanikati niti potrditi.

Toulouse, 21. okt. c. Semkaj so prispeli zelo nasprotujoče si vesti o položaju v Španiji. Po teh vesteh je baje Lerrouxova vlada še zmeraj gospodar položaja. Objavljen je bil tudi komunikat trenutnega notranjega ministra, v katerem izjavlja, da je Španija mirna in da boji rajajo le še v Asturiji.

Pariz, 21. okt. c. Špansko poslanstvo v Parizu je danes dopolne izdalo komunikat, v katerem odločno demantira vesti o prevratu v Madridu. Poslanstvo izjavlja, da je v stanju dati popolna zagotovila, da vlada v Španiji povsod red in mir in da je vojaštvo absolutno vdano vladi in režimu.

★

Barcelona, 21. okt. TG. Vojaški pohod vladnih čet proti upornikom v Asturiji je v glavnem končan. Nekateri so pobegnili v gorovje, ostale pa so vojaške čete ujele in jih bodo prepeljale v madridske zapore.

Očividci, ki so se bojev udeležili, med njimi neki pehotni kapetan, pripovedujejo, da odpor upornikov ni trajal dolgo, pač pa, da so naleteli

na strahotne slike surovosti in naravnost krvoločnosti, ko so se polastili taborišč upornikov. Ko so prišle vladne čete na primer v Oviedo, ki je bilo središče punta, so se sicer z lahkoto polastile vseh javnih poslopij, toda puntarji so zbežali s topovi, jih postavili na gričevje ter začeli s ostanki municije streljati na slepo po mestu. Krogle hiše in kosile ljudi, ki se niso mogli pravočasno poskrili po kletih. Mesto je pri tej priliki postalo žrtev požara, ki so ga zaneli topovske krogle. Gorelo je vso noč in je požar napravil strašen vtis na vso okolico.

Uporniki so nato odrezali mesto od vsakega dovoza živeža. Ker v mestu ni bilo nobenih zalog, se je takoj drugi dan pojavila lakota in so meščani začeli ropati po razvalinah v nadi, da bodo našli kakšne jestvine. Med tem so jih pa uporniki zopet obstrlevali z artiljerijo in s strojnicami ter jih množično pobili.

Kapetan pripoveduje tudi strašne prizore, ko so uporniki iz zasede zajeli večje število vojakov in orožnikov, ki so si upali predaleč v zaledje mesta. Uporniki so jih takoj postavili v vrsto ter jih brez nadaljnjega postrelili. Sedaj izjavljajo, da so dobili od osrednjega vodstva nalog, da nemudoma pobijejo vsakega orožnika ali vojaka vladne vojske, ki bi jim padel v roke. Ponekod so prodirajoče vojaške kolone naletele na cele kupe mrličev civilnega prebivalstva, ki je bilo postreljeno od bežičnih puntarjev.

Velikansko je število kmetij in vasi, ki so bile od upornikov enostavno požgane, ljudstvo pa odpeljano in najbrž pobito. Šele preiskava bo dognala, koliko smrtnih žrtev je zahtevala ta kruta in krvoločna vstaja v Asturiji. Ljudstvo je vse preplašeno in bo trajalo še dolgo časa, da se zopet vrne v deželo red in mir.

Verski boji v Nemčiji

Prelom v protestantski cerkvi

Berlin, 21. okt. b. Sinoči je prišlo do uradnega preloma med nemško državno protestantsko cerkvi, ki jo vodi državni škof dr. Müller, ter med nasprotniki državne cerkve. Predsednik cerkve spoznavalec (Bekennniskirche) Koch je namreč v imenu vse opozicije prečital v Dählemu pri Berlinu uradno izjavo, s katero se loči od državne cerkve. V izjavi beremo med drugim:

Ugotavljamo, da je ustava nemške protestantske cerkve razbita. Njene pravomočne upravne oblasti ne obstojajo več. Može, ki pripadajo vodstvu državne cerkve, so se s svojim obnašanjem sami

ločili od krščanskega občestva. V imenu cerkvenih zakonov pozivamo vse krščanske verske družine, da od sedaj naprej odklanjajo vsake naredbe državne cerkve. Pozivamo vse župnike in župne upravitelje, da se odslej ravnaajo edinele po predpisih cerkve spoznavalec. To izjavo bomo izročili tudi državnim vladam.

Za voditelja nove nemške protestantske cerkve je bil imenovan predsednik Koch. Cerkev se razteza tudi po Bavarskem, Württembergu in Hanovru. Nadaljnja navodila bodo v kratkem izšla.

prišli v svečanih uniformah ter se zbrali okrog zastave. Po prisegi je godba »Danice« zaigrala pod vodstvom kapelnika g. Germa državno himno. Maršalatu dvora se je odposlala udanostna brzojavka.

Tako umirajo siromaki. K strojevodji g. Gerliču, ki stanuje v svoji vili v Delavski 2, je prišel večeraj revež ter zaprosil za kako delo. Ko so ravno dobili premost, ga je spravil v klet, nato pa je po večerji dobil pri dobrih ljudeh še prenočišče. Ko pa je danes zjutraj prišla gospa Gerličeva v sobico, kjer je revež prenočeval, se je prestrašila. Siromak je ležal v postelji ves v krvi in je bil že mrtev. Ponoči se mu je dvignila kri ter ga je zadušila. Policijska komisija, ki je danes zjutraj prišla na ogled, je ugotovila, da je umrl Jozef Kacijan, star 53 let ter pristojen v Partinje. Preživel je se je z beračenjem, dokler ga ni rožila smrt vsega trpljenja.

Mariborski drobiž

Trstenjakova razstava. Danes dopolne je otvoril slikar Ante Trstenjak v poslopju Banovinske hranilnice razstavo svojih del. Vsega skupaj je 40 slik, ki jih je deloma prinesel s seboj iz Prage, nekatere pa so nastale med njegovim kratkim dopustom v domači Priekiji. Razstava je vzbudila že prvi dan nenavadno zanimanje mariborskega občinstva, ki pozna in ceni Trstenjaka še iz časa njegovih prejšnjih razstav.

Gasilci prisegajo. V svečano okrašen in s sliko Nj. Vel. kralja Petra II. opremljeni dvorani gasilskega doma na Koroški cesti se je izvršil sinoči pomemben dogodek. Gasilci so polagali prisego našemu mlademu kralju. Prvi je prisegel poveljnik Benedičič v roke članov upravnega odbora, nato pa je sam zaprisegel odbornike in člane, ki so vsi

Izsledovanje atentatorjev

Perčec aretiran

Liege, 21. okt. c. Preiskava o atentatorjih za namreč veliki uspeh. Francoska tajna policija je namreč odkrila sledove za nekimi Perčcem, ki je živel zadnji čas v Liegu v Belgiji. Večraj je bil iz Pariza v Liege poslan posebni policijski komisar, ki je danes skupno z belgijsko policijo tega Perčca aretirali. Po aretaciji so našli pri njem ponarejen potni list, glaseč se na ime Perč, rojen 1896 v Dalmaciji. Iz potnega lista je razvidno, da je zadnji čas živel v Berlinu, kjer je v mesecu juliju organiziral sestanek teroristov-emigrantov.

Kmalu je bilo nato ugotovljeno, da ta Perč ni nihče drugi kakor Gustav Perčec, prvi pomočnik dr. Paveliča in poveljnik taborišča v Janka Pusztu. Perčec je bil nocoj zasliševan celo noč in njegovo zasliševanje še ni končano. Izjavil je, da je hotel odpotovati v Argentino. Belgijška policija ga drži zaprtega zaenkrat samo še zaradi uporabe ponarejenega potnega lista in zaradi nedovoljenega bivanja v Belgiji. Medtem pa se bo počakalo na nadaljni potek preiskave, ki bo gotovo pojasnila, kakšna je bila Perčecova vloga pri atentatu v Marseillu.

Dr. Ante Pavelič

Turin, 21. okt. c. Italijanske oblasti so danes dovolile, da je dr. Pavelič in Kvaternik zasliševal policijski inspektor, ki je prišel iz Pariza. Oba še zmeraj zanikata sleherno udeležbo pri atentatu. Rim, 21. okt. TG. Vašemu dopisniku so na merodajnem mestu izjavili, da italijanska vlada do sinoči še ni sprejela od francoskih oblasti nikake prošnje za izročitev dr. Paveliča in Evgena Kvaternika, ki se nahajata v zaporih v Turinu. Prošnja bo prišla po običajni diplomatski poti, a je dozdaj italijanski diplomatski predstavniki še niso sprejeli. Informator je nadalje izjavil Vašemu dopisniku, da se bo Italija ravnala po mednarodnih predpisih, da bo pomagala pri razčiščenju marsejske žaloigre z najboljšo voljo, a da bodo formalnosti izročitve trajale razmeroma dolgo, kakor to predvidevajo tudi mednarodne pogodbe.

Pariz, 21. okt. AA. Havas poroča iz Turina, da so večraj ponovno zaslišali dr. Paveliča. Policija je zaslišala tudi terorista Evgena Kvaternika. Te zaslišbe niso dale nikakih novih momentov, ki bi mogli prinesiti več luči v marsejski zločin. Izpočetka so mislili, pravi Havasovo poročilo, da se je dr. Pavelič mudil v Marseillu v času atentata pod imenom »Pavelesco«. Zdaj so pa dognali, da ni med Paveličem in Pavelescom nikake zveze.

Kvaternik je pri večrajšnjem zaslišanju vnovič odločno tajil svojo udeležbo pri atentatu in je na okoli 20 preiznih vprašanj negativno odgovoril, čes, da je popolnoma nedolžen in da ni poznal nobenega člana zarote, zlasti pa, da ni imel nikakih zvez s Kramerjem.

Havasovo poročilo pravi na koncu, da so Paveliča in Kvaternika aretirali 18. oktobra, in sicer Paveliča v Turinu, kjer je živel pod napadnim imenom, Kvaternika pa v trebočku, ko je šlo iz vinka Milan—Turin.

Pariz, 21. okt. b. Sodniške in preiskovalne oblasti so v glavnem že končale z zbiranjem materiala o marsejskem zločinu. Sedaj je vsa pozornost obrnjena na vprašanje, ali bodo italijanske oblasti izročile Franciji Paveliča in Kvaternika. Sodišče misli, da se to ne bo izvršilo tako hitro, čeprav je francosko zunanje ministrstvo v Rimu že interveniralo za izročitev. Težkoča obstoja v tem, da med Francijo in Italijo ne obstoja nikaka konvencija za izročitev političnih zločincev, in v tem, ker tudi francoske oblasti niso do sedaj izročale italijanskim sodiščem na njihovo zahtevo antifasiističnih emigrantov. Kljub temu pričakujejo francoske oblasti, da bosta Pavelič in Kvaternik izročena, akoravno šele čez nekaj tednov. Francoske oblasti stoji na stališču, da ne gre tukaj za navaden političen umor.

Mio Kralj

Mio Kralj je priznal, da je stalno živel na Janka Pusztu, tudi po razpustu teroristične organizacije letošnjo pomlad. Dognalo se je, da so jugoslovanske oblasti že preje zahtevale izročitev Kralja in Perčeca zaradi atentata s peklenskim strojem pri Koprivnici. Madjarska vlada je odgovorila tedaj, da je Perčec njen državljan in da ga bo sama odšla, za Mija Kralja je pa odgovorila, da se sploh ne nahaja na Madjarskem.

Dr. Artukovič

Pariz, 21. okt. b. Še vedno ni ugotovljena zveza med Perčcem, ki je bil aretiran v Liegu, in dr. Andre Artukovičem ter atentatorji. Zdi se, da Perčec ni bil direktno vmešan v ta zločin, čeprav je član teroristične organizacije. Ugotovilo se je namreč, da pripada Perčec grupi emigrantov in teroristov, ki se je nahajala v Italiji, ki so sicer imeli zvezo z Janka Pusztu, vendar pa se policiji še ni posrečilo, da poveže Perčca s Pospisilom, Kraljem in Rajičem. Kar se tiče dr. Andre Artukoviča, je bil on že vpleten v atentat na Nj. Vel. kralja v Zagrebu in je bil razen tega v Parizu neposredno pred atentatom, po atentatu pa je zbežal.

Marija Vondraček

Pariz, 21. okt. TG. Iz Lensa v pokrajini Pas de Calais (kjer so močne jugoslovanske naselbine v tamošnjih premoženjstvih — op. uredn.) poročajo, da je policija prišla na sled golovim dejstvom, ki dokazujejo, da je znana, a še vedno tajnatvena Marija Vondraček, ki je razdelila orožje marsejskim atentatorjem in nato neznankam izginila, dalje časa prebivala tudi v Lensu. Marija Vondraček, ki je češkoslovanske narodnosti, je dalje časa bivala v Lensu in se je leta 1928 poročila z nekim češkoslovanskim rudarjem z imenom Vondraček. Takoj nato je izginila in je policija mogla ugotoviti samo, da se je po letu 1928 pojavila samo parkrat in samo za kratek čas pri svoji družini, ki še

danes prebiva v Lensu. Policija je zahtevala od družine Vondraček pojasnila o kretanju te ženske. Družino so zasilili, a je drugače niso dalje vznemirjali.

Pariz, 21. okt. c. Francoska tajna policija zelo mrzlično išče sledov za ono tajinstveno žensko, ki se je izdajala ponekod za Marijo Vudrich, drugod pa zopet za Marijo Vondraček. Marija Vudrich je leta 1923 prišla s svojim očetom v Francijo, kjer je oče ustanovil cirkus. S tem cirkusom je Vudrich (Vondraček) še do nedavnega potoval po Franciji, dokler ni pred nedavnim ustanovil lastnega podjetja s trgovskim posredništvom. Marija Vudrich je rojena leta 1908 in se je leta 1928 preselila na Češkoslovansko, kjer se je v Kladnu poročila z nekim elastičarjem iz Jugoslavije. Kakor se zdi, niso resnične vesti, da je Vudrichovi uspelo pobegniti iz Francije. Pred nekaj dnevi so jo videli v Lensu v severni Franciji. Zato je danes policija izvedla hišno preiskavo pri njenem očetu in zaplenila vso korespondenco njegove hiške.

Izledki pariške policije

Pariz, 21. oktobra. Preiskava o sokrivihi marsejskega atentata je ugotovila tale nova dejstva:

1. Soudeleženci marsejskega atentata Pospisil, Rajič in Mijo Kralj, so priznali preiskovalnim sodnim oblastem, da so že delj časa člani teroristične organizacije v raznih taboriščih na Madjarskem in da so konec septembra dobili nalog, da odidejo v Marseille in Pariz.

2. Dalje so preiskovalnim oblastem priznali, da so dobili v Lausanni od Evgena Kvaternika nove obleke in veliko denarja, da bodo lahko živeli v najboljših hotelih in se vozili z brzimi vlaki v I. in II. razredu.

3. Pospisil in Kralj sta dobila v Lausanni nalog dr. Paveliča, da sta določena, da izvršita v samem Parizu atentat na blagopokojnega kralja, če se poskus v Marseillu ne bi posrečil.

4. Orožje, s katerim je bil izvršen zločin, je po sodbi orožnih strokovnjakov takšno, da ga ni moči kupiti v privatni prodaji.

5. Prav tako je preiskava ugotovila, da je atentator Černozemski nadomestil v Budimpešti Drangova v njegovi lastnosti kot posredovalec med VMRO in Perčecem in da je res deloval kot instruktor teroristične tolpe.

Dvorna žalost

Belgrad, 21. okt. AA. Dvorna žalost za blagopokojnim viteškim kraljem Aleksandrom I. Zediteljem bo trajala leta dni od dneva njegove smrti 9. oktobra 1934. Prvih šest mesecev bo globoka žalost, drugih šest mesecev pa žalost.

Belgrad, 21. okt. AA. V zvezi s sklepom, ki ga je ministriški svet izdal na svoji seji dne 10. oktobra, je ministriški svet na seji 20. oktobra izdal odločbo, da se do vstetega 25. oktobra (to je do vstetega četrtka) ne morejo vršiti absolutno nikake prireditve ne zabave. Od 26. oktobra pa do konca šestih tednov od smrti blagopokojnega viteškega kralja Aleksandra I. Zeditelja se smejo dovoliti samo takšne prireditve, ki nimajo znatja veseljačenja in pijančevanja.

Maršal dvora gen. Dimitrijevič postavljen na razpoloženje

Belgrad, 21. oktobra. m. V imenu Nj. Vel. kralja Petra II. so kraljeviše namestniki podpisali ukaz, s katerim se razrešujeta dosedanjih dolžnosti maršal dvora diviz. general Aleksander Dimitrijevič in artiljerijski podpolkovnik Jovan Pavlovič in postavljata na razpolago ministrstvu vojske in mornarice.

Nesreča v Podgorici

Belgrad, 21. okt. m. Iz Podgorice javljajo: Večraj dopolne je bila v katoliški cerkvi v Turih slovesna služba božja, pri kateri se je dogodila velika nesreča. V cerkvi, ki še ni pogosto dograjena in so se v njej nahajali še zidarski odri, se je nabralo silno mnogo vernikov, od katerih so se nekateri zbrali tudi na odrih. Med sveto mašo se je oder zrušil in padel z višine 6 metrov na vernike. Pri tem je bilo lažje in težje poškodovanih 12 oseb, katere so takoj prepeljali v banovinskih bolnico v Podgorici. Nekateri osebe so poškodovane tako hudo, da ni dosti upanja, da bi ostale pri življenju.

Požar na Teharjih pri Celju

Celje, 21. oktobra. Danes ob 8 zvečer je izbruhnil v precej velikem gospodarskem poslopju nekega posestnika na Teharjih v bližini osnovne šole požar, ki je hitro zavzel velik obseg. Na kraj požara so prišli domači gasilci, nato pa še gasilci iz Celja, ter preprečili razširjenje požara. Sreča je, da ne piha veter, ker bi bile sicer v nevarnosti sosednje hiše in druga gospodarska posopja. V času tega poročila je požar že precej omejen.

Ljubljanska kronika

Ljubljana, 21. oktobra.

Danes popoldne so se ob izredno veliki udeležbi, ki je bila celo večja, kakor prejšnjo nedeljo, drugi vršile avtoletne procesije. Procesije so bile iz vseh sedmerih ljubljanskih župnij ter so obhodile vse tiste cerkve, kakor prejšnjo nedeljo. Verniki se niso ustrašili dolge poti in so tako na pr. procesije iz bolj oddaljenih župnij, kakor iz trnovske in šentpeterske fare, prišle prav do arede mete, do stolne in frančiškanske cerkve. Razveseljivo lepa pri teh procesijah je bila zlasti udeležba mož. V procesijah je bilo zlasti mnogo mladine. Vsako procesijo je vodil domači župnik. Stalne procesije se je udeležil tudi ves kapitelj, pri drugih procesijah pa vsa župnijska in samostanska duhovščina. Verniki so v procesijah ves čas molili.

Z današnjim popoldanskim vlakom so pripeljali v Ljubljano 53 letnega revnega dinarja Ignaca Plankarja iz Stine 100. Plankar je danes popoldne imel nek opravke v stiških gozdovih, njegov spremljevalec je pravil, da je nabiral gobe. Pri tem opravku pa se je nekeje v gozdu sprožila puška in strel je zadel Plankarja. Ves okrvavljen in nevarno ranjen po vsem telesu se je Plankar zgrudil. Pozneje so našli v njegovem telesu okoli 60 šiber. Ranjen je v glavo, v roke, v noge, sploh po vsem telesu. Na ljubljanskem kolodvoru je Plankarja prevzel reševalni avto, ki ga je prepeljal v bolnišnico. Plankarjevo stanje je zelo nevarno.

Žalni dan Mežiške doline

Mežica, 18. okt. Po žalni božji službi božji zbrani zastopniki Kat. slov. izobraževalnega društva »Peca«, Hranilnice in posojilnice ter Stavbne zadruge »Katoliški dom«, so poslali Nj. kralj. Vis. knezu namestniku Pavlu sledečo izjavo sožalja in vdanosti: »Ob dnevu, ko bodo polagali jugoslovanski materi zemlji v naročje njenega največjega sina, očeta našega in kralja, stojimo v duhu ob kraljevi grobnici na Oplenju. V njo polagamo svoja in vseh svojih članov srca, polna gnusa nad groznim marsejskim zločinom, a še bolj polna iskrene neizmerne bolesti v strašni nesreči, ki je zadela visoko kraljevo hišo in vso našo ljubljeno domovino. In iz teh naših src, oplojenih z mučeniško krvjo našega nepozabnega viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja, kipi ob njegovem grobu naša prisega: »Čuvati bomo Jugoslavijo z vsemi močmi, zvesto vdani Nj. Vel. kralju Petru II.«

Mežica, 18. okt. Žene in dekleta, združene v Kršćanski ženski in dekliški zvezi, smo pri pogrebu nepozabnega kralja-viteza v duhu stale ob strani plakajočega Nj. Vel. kraljice Marije s sledečo sožalno in udanostno izjavo: »V neizmerni tuzi in bolesti drhtijo naša srca ob strašnem zločinu, ki je do smrti ranil ljubce srce Vasega Velikanstva in ki je tako kruto osirotel visoko kraljevo rodbino. V duhu združene s solzami Vasega Velikanstva bodo danes kapale naše srčne solze v kraljevo grobnico na Oplenju, da rahlija zemljo, ki bo objela zemeljske ostanke ljubljene našega vladarja. Molitve naše pa bodo trajno prošile Vsemogočnega, da ublaži Vasemu Velikanstvu težko bol in da čuva Nj. Velikanstvo, mladega našega kralja Petra II., kateremu prisegamo me žene in dekleta neomajno zvestobo!«

Guštanj

Obmejni trg Guštanj se je pretekli četrtek na posebno učinkovit način poslovil od svojega ljubljene kralja. Zjutraj ob 8 je daroval g. župnik žalno sv. mašo, ki ji je prisostvoval dobesedno ves trg: pred sveto mašo pa je gosp. župnik orisal plemenitost blagopokojnega vladarja. Po sv. maši se je zbralo občinstvo na trgu, kjer je bil postavljen oltar in nad križem s florom pokrita slika pokojnega kralja. V vseh oknih na trgu so gorele poleg kraljeve slike sveče, kar je napravilo posebno globok vtis.

Ob oltarju so se razporedila vsa domača društva: tik oltarja je stala vrsta orožnikov, vojakov in Sokolov, za njimi pa dolga vrsta uniformiranih požarnikov, na levi združeni

pevski zbor, za njim šolski zbor in šolska deca, na desni pa jeklarska godba; ostali del trga je napolnilo ostalo občinstvo.

Žalna svečanost se je pričela z žalostinko, ki jo je zaigrala godba pod vodstvom g. Kostvelna; nato je sledila deklaracija solarja, nakar je g. Mrkva v daljšem govoru osvetlil vso osebnost viteškega vladarja. Pod vodstvom g. Tomažiča so nato šolski otroci zapeli »Spomladi vse se veseli«. Sledila je zopet žalostinka jeklarske godbe. Združeni guštanski pevski zbor pa je pod vodstvom gosp. župnika Barbiča zapel »Usliši nas, o Gospod« in »Vigred se povrne«.

Navzoča društva in občinstvo so nato prisegli zvestobo novemu kralju Petru II., nakar je sledil mimohod društev mimo oltarja, ob katerem je stala častna straža dveh orožnikov. Šolska deca je oltar s cvetjem dobesedno zasula in se poslovila od svojega vladarja s pesmijo »Oj z Bogom, kralj naš Ti, solzne rosijo nam oči«.

Žalno sejo je imelo Kat. prosv. društvo skupno z vsemi društvi v Guštanju 14. okt.

Prevalje

Tudi Prevalje so bile posebno na dan pogreba v znamenju žalovanja za izgubljenim kraljem.

Pred rano sv. mašo je g. dekan Ripl z v sree segajočimi besedami opozoril vernike na pomembnost tega dne, ko polagajo k večnemu počitku zemeljske ostanke pokojnega vladarja. Pred občinsko hišo so postavili v črtni ovit oltar s kipom pokojnega kralja. Nad kipom pa je visel s trnjevo krono ovenčan križ.

Žalno svečanost je ob pol 3 popoldne otvoril podžupan g. Rifl, nakar je sledil petminutni molk. Po odigrani državni himni, ki jo je izvajala godba Kat. prosv. društva pod vodstvom g. Goloba, je povzel besedo bivši poslanec g. Jurij Kugovnik. Impozanten bil je pogled na improviziran oltar, ves v črtni, ob njem častna straža gasilcev s prižiganimi bakljami, in pred njim množice ljudstva, ki so verno poslušale besedo govornika. Govor g. Kugovnika je napravil na navzočih globok vtis, ki ga je še povečala žalostinka pevskega zbora pod vodstvom g. Leblča. Ko je nato godba zaigrala še državno himno, se je jelo občinstvo, med katerim je bilo opaziti vse osebe okrajnega načelstva z načelnikom dr. Tekavčičem, podnačelnikom Milačem, dalje orožništvo, njemu na čelu g. Sosič, ves občinski odbor ter zastopnike vseh društev, počasi razhajati.

Po bogati Moravi

Vtisi s potovanja po češkoslovaški republiki

Moravski Atos

Znana »moravska diktatura«, ki sem o njej že pisal, se je zopet uveljavila. Ni bilo pomoči: treba se je bilo udati. Fr. Hala je dejal: sedaj gremo. Spodaj je čakal avto. Priključili so se trije profesorji kromejske nadškofjske gimnazije dr. František Robenek, Josip Vrana in Jauoš Oldrich. Dr. Robenek je znan po svoji brošuri »Velikomoravska metropola«, ki je v unijonističnih krogih zbudila obče zanimanje in ki se nanaša na lokalizacijo Velehrada v novi smeri.

Skozi »zlato Hano« frčimo in edinstveno lepoto in plodnost te zemlje občudujemo. Na severovzhodu je Hana obkrožena z vencem prijetnih hribov in gora. Tukaj v bližini slavne Olomouca zbujajo že od daleč tujece pozornost hriboček in na njem cerkev. Svätý Kopeček! Znameniti in druga največja moravska božja pot. V notranjščini cerkve ostriši. Stukature, freske, glavni oltar iz čistega srebra. Ko stojimo sredi cerkve, nas pozove opat Julij Jan Páda, ki nam ljubezno razkazuje cerkev in njega bogastva, naj se ozremo na kor. Kakor bogato obloženi kapniki visijo na stropu izredno umetniško izdelani in v polnosti baroka oblikovani okraski. S popolno upravičenostjo nosi prelepa božjepotna cerkev naziv »Perla Morave«, Mati Božja pa »Kraljica Morave« (Moravska Kraljica). Se drugi naziv se uveljavlja »Moravski Atos«. Okoli 1200 duš živi tukaj pri Sv. Kopečku, med temi je preko 85% redovnikov in redovnic. V obširnem kompleksu za cerkvijo imajo svoja samostanska poslopja premonstrati in premonstratke, dominikanci in dominikanke ter usmiljenke. Vrhovni šef je opat Páda, ki je obenem v občini Sv. Kopeček tudi starosta (župan). Tako je na tem Moravskem Atosu združena v rokah opata Páde cerkevna in svetna oblast. Blizu cerkve je letna rezidenca olomouškega nadškofa dr. Prečana, pri katerem je v letnih mesecih stalen gost msgr. dr. Šramek. Žal ju ravno ob našem prihodu ni bilo pri Sv. Kopečku, da bi oba dostojanstvenika mogli pozdraviti.

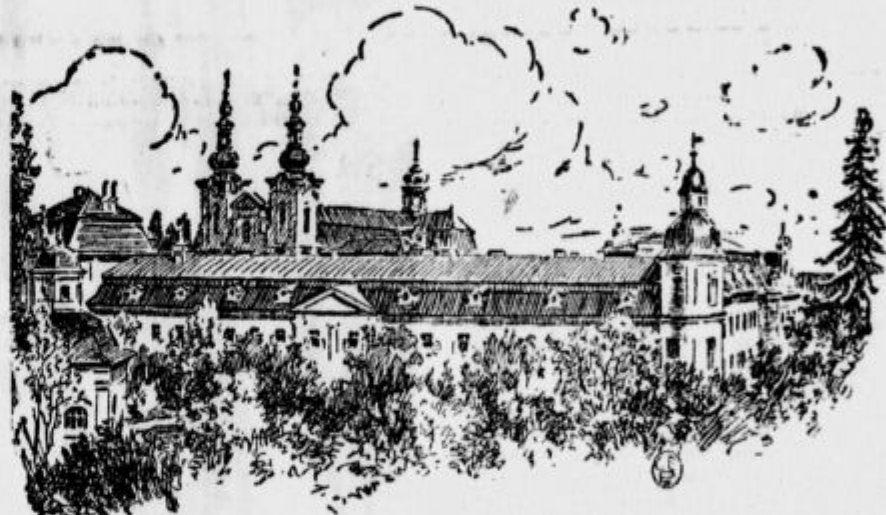
Moravske Atene

Potem je sledila druga postaja — Sv. Hostýa, najpomembnejša božja pot moravska. Mimo Hulína, Holešova in Bistricy nas je avto zapeljal v Batjevo kraljestvo — Zlín. O Zlinu in njegovih čudih je naš list že pisal. Zato ne bom omenjal vsega tistega silovitega v ustvarjanju in snovanju, kar lahko tukaj opazujemo. In naprej mimo Batjevega z ogromnim Batjevim letališčem in 3 hangarji v moravsko Slovaško starosla nemu Velehradu nasproti. V veličastni velehradski baziliki smo se poklonili spominu velikega olomouškega vladike dr. Stojana ob

njegovi grobnici v stranski kapelici mogočne bazilike Nova smer je bila: Kromejš. Moravske Atene je imenoval to mesto predsednik Masaryk leta 1927, ko je bil tukaj v posetih. Ta označba se je prijela. Lahko bi pa Kromejš imenovali tudi nadškofovski mesto. Kaj bi bil Kromejš brez slavnega nadškofovskega gradu in gimnazije, kjer študira 340 dijakov? Ne posejnih s tem združenih kompleksov? Nepregledne vrtove in parke je nadškof dal na razpolago kromejškim občanom. Takozvani cvetlični park je bil prirejen že v 17. stoletju z 244 m dolgo kolonado in znamenito rotundo v sredini. Center vsega mesta pa je nadškofski grad z neprecenljivimi zgodovinskimi dragocenostmi in 51 ha 44 a obsejnim parkom v angleškem vrtnem slogu, ki je največji park na Moravi. V tem staroslavnem gradu je pomembna knjižnica z 80.000 zvezki, muzej, glasbeni arhiv in druge razne zbirke ter pestra in bogata galerija slik, v kateri najdeš veliko Tizianovih in Rubensovih del. Biser gradu je znamenita dvorana, kjer je znani češki narodni voditelj Rieger izrekel slavne besede: Vsa moč in oblast izhaja iz ljudstva. Vsa dvorana blesti in žari v sijaju zrcal in mramorja. Radi svoje lepote se njena notranjost večkrat primerja z notranjostjo verzaškega gradu. Tukaj sta stanovala leta 1929 ob priliki velikih manevrov češkoslovaške vojske Masaryk in francoski maršal Petain. Tukaj se je nastanila ob prevaru italijanska komisija z generalom Piccionijem na čelu. Italijani niso vedeli v burnih obprevalnih dneh drugega napraviti, kakor da so v teh prelestnih prostorih privedli velik ples, se napili, dvorane ponesahili in nekaj dragocenih inventarnih predmetov podelili. Moravani so tedaj Italijanom to hudo zamerili in pravijo, da jim tega ne morejo pozabiti...

»Črno mesto«

Brezštevilni tvorniški dimniki. V dim ovito mesto. Črno mesto. Tako pravijo Moravski Ostravi, ki je danes tretje največje mesto v republiki. Amerikanska rast. Amerikanski ritim. 200.000 duš živi in dela v tem črnem bazenu. Z vsa intenzivnostjo se eksploatira ostravski revir, 45% produkcije se vrši mašinsko (na angleškem jedva 17%), 40 premogokopnih jam, ki pripadajo devetim lastnikom! Proti vzhodu prehaja ta premogokopni del v tešinski kompleks. V Vitkovcih. Moravski Ostravi priključili, pa so železne fabrike, ki razpolagajo z najmodernejšimi instalacijskimi napravami. Franciskovo jamo smo si ogledali in kokosno, kjer izrabljajo sestavine premoga do zadnje možnosti. Koks producirajo, amoniak, naftalin, beneol in plin. Delavci zaslužijo po 30 do 40 čeških kron dnevno. Delo se vrši samo trikrat tedensko in po turnusu. Kriza je zajela tudi to »črno dolino«...

Velehrad

Ali železo živi?

Če gledamo s krščanskimi očmi naravo, bomo morali priznati, da ni razdrobljena v tisoč in milijon posameznih kosov in drobtin, ampak da je lepa zaokrožena celota, ki je izšla iz božjih rok. V naravi živi človek svoje življenje, toda poleg njega živi svoje življenje tudi žival, poleg živali rastlina, poleg rastline tudi mrtvo stvarstvo kot kamenje, rude, kovine. Vsi so navezani drug na drugega, a vsa božja narava je navezana kot celota zopet na svojega Stvarnika.

Da, tudi železo diha, dela, je utrujeno, nastaja, dorašča, se stara in razpada.

Pri kovinah, pri železu recimo, ker o njem govorimo, je kot pri človeku: najzdravše je zdrav rod! Vse rude niso enake. Četudi jih čistimo in čistimo, se vendar razlikujejo po sestavi. Francoska ruda je boljša od avstrijske, najboljša pa je švedska. Še večje postajajo razlike, ko pride mlada ruda v tovarne, kjer se prelija, prevarja, meša z drugimi sestavinami, hladi na različne načine in različno dolgo časa, kjer se stiska, valja, gnete in kuje ob različnih vročinah in »boleznih«, ki jih mlada ruda prinesejo seboj v življenje, ostanjejo. K »rojstnim boleznim« pridejo še druge: železo je mehkejšo, drugo ima luknjice, tretje je dobilo male napake pri vliivanju, pri četrtem so žile pretegnjene ob zgibih, morda celo katera pretrgana, pri petem je površina hrupava, zopet druga so čista, polna in zgajena.

In »življenje« železa in jekla je odvisno od tega, če je prišlo »zdravo« iz tovarne ali ne.

Vzemimo primer, da gre železo zdravo v življenje. Tam ga zopet čakajo razne nevarnosti in »boleznih«. Rja pride in grize in gloda. Železo se obrablja, jeklo se obrabi. Sestavina se na znotraj zrahlja, se »utruja«, postane za nič in gre med »staro šaro«. Obrabljeno železje! To imenujemo »tuberulozo železa«. Mokrota v zraku, ki je v tej pokrajini večja, v drugi manjša, pri tej legi in negi večja, pri drugi legi in negi zopet manjša, razlaga železo. Učenjaki so izračunali, da je od leta 1890. do leta 1932. snedla rja približno eno milijardo ton železnih kovin (2 milijona tovornih vlakov po 50

ženska imena, n. pr. Anka (>Aneca), Anica (>Anica), Majdina, Nedeljka, Vida, Maruša (>Maruša), Jera (>Gerac), Zela (Jeppa).

Že ta kratek in površen pregled nam razodeva, da je treba na zgodovino tržaških Slovencev gledati v daljši perspektivi kot smo bili navajeni. Za atrovknjake bi bilo tu mnogo hvaležnega polja.

Tržaški Slovenci v 15. stoletju

V davnih stoletjih je bilo v Trstu slovenskega življa veliko več, kakor se navadno misli. Naši zgodovinarji so to stran sploh premalo upoštevali in je zato ostala pozabljena, tuji zgodovinarji pa so nas vedno prezirali. Vedeti samo nekaj površnega »političnega prerivanja za oblast nad Trstom in v Trstu, se pravi, vedeti bore malo o pravem življenju tega mesta. Slednje vrstice nimajo namena podati kako zgodovino ali kaj podobnega profesorkega, marveč le par migljajev, nekaj drobnih podatkov, nabrahanj iz raznih zgodovinskih virov.

Leta 1382. je prišel Trst pod vrhovno oblast Habsburžanov, ki so zgradili veliko monarhijo v njegovem zaledju. Občinska avtonomija je ostala domalega nedotaknjena. Še dve stoletji je veljal v glavnem stari mestni statut iz arde 14. stoletja. Vlada je oligarhija mestnih patricijev. Med patriciji je bilo lepo število rodbin slovenskega izvora, n. pr. Petachi, Cigotje, Stojani, Brižingoj itd. Razume se, da so imeli laško vzgojo in se v višjih rečeh posluževali latinščine in laščine, znali pa so tudi slovensko za občevarje s služabništvom, s kmeti in s trgovci. Celotni pravi Lahi so se naučili slovenske govorice v večji meri, kakor n. pr. v zadnjih stoletjih.

V najbližji okolici tedanjega mesta po vsem tržaškem bregu na Carboli, Rocolu, Kadinu, Skorklju, v Štedni, na Verdelli, v Rojanu, v Barkovljah, je živelo čisto slovensko kmečko ljudstvo, katero je šele razvoj mesta v 19. stoletju začel odtrgati vedno više v breg. Trst je bil v 15. stoletju majhno mesto: število prebivalstva je znašalo v mestu samem morda 5 do 8 tisoč ljudi. Kjer je zdaj v eredišču mesta Korso (odgovarja nekako ljubljanskemu Glavnemu in Staremu trgu), je bilo v preteklosti glavno obzidje. Demografski pritisk slovenske okolice je bil tedaj tudi v onih časih silno močan. Tudi takrat se je mestno prebivalstvo obnavljalo z dotokom iz okolice, zato ni nikak trditve, ampak živa resnica, da je Trst v plemenskem pogledu v največji meri slovenski.

Med veljaki tržaškega mesta se v 15. stoletju imenuje zelo veliko slovenskih imen. Navedimo nekatere: Leta 1404. se n. pr. imenuje kanonik Simeon de Niblis (Nebli). On je leta 1414. zgradil bolnišnico sv. Lazarja, na katero nas še dandanes spominja ulica sv. Lazarja. Nebliči so bili domača tržaška hiša in se velikokrat omenjajo v kronikah. Leta 1416. je Matija z Sorjanskega (de Vorianse) dal napraviti oltar svojega patrona v stolni cerkvi. Leta 1425. je prišel za škola v Trst Marino de Cernotič (Črnotič), predstavljjen z Raba. Bil je najbrž Tržčan, kajli Črnotiči se zelo veliko omenjajo med tržaškimi patriciji. Leta 1426. je bil za kletarja stolnega kapitlja imenovan Confortio Lisica (Lisizza). Leta 1427. se omenja notar Pashal Čič, tudi iz odlične hiše. Leta 1432. se omenja sodnik de Cergua (Črnja). Ime te družine gre skozi kroniko vsega novega veka. Leta 1451. je bil v Trstu za cesarskega kapitana Ivan Filip Kobencelj. Kobencelji so bili s Krasa in so se dvignili do velikega pomena tudi v poznejših dobah. Svoj čas so v Trstu Kraševce zbadali z besedo »Cobenzie«. Leta 1458. je prišel za kapitana v Trst Gašpar Lambert s Kranjskega. Leta 1461. se omenja kanonik Ivan Mirsa (Mirec). Mirec je bil veljavni Tržčan že leta 1202. o priliki, ko je dož Dandolo potrkal na tržaška vrata. Takratni zapisnikar je Mirsa zapisal »Mirec«. Mirec so bili ekozi stoletja ena prvih tržaških družin. O plemstvu današnje dni ni več sledi, a vtis, ki se v 15. stoletju tiptilno tržaški. V prvem letu 1463. je Nikolaj Golob izdal Benečanom trdnjavo Mohov pri Borštu, Marino iz Ribnice (sde Ripnizae) pa se je zvesto boril za domače mesto in padel v boju. Ob tej priložnosti sezimo nazaj v leto 1424. Takrat je bil obešen v Trstu Nikolaj Urič (Uriz, Urizio) radi obdolžitve, da se je dogovarjal z Benečani za predačo Trsta.

Leta 1464. je prišel za kapitana v Trst Ludvik s Kozjaka (Koslacher). K letu 1465. omenja Skuševa kronika plemiške rodbine Pika, Tomec in Premski (Picha, Tomici, de Prembi). Neki Pika je

bil že v poslanstvu Trsta na grški dvor leta 1382. Tomec (tudi v obliki Tomizae) so se držali še do 18. stoletja. O Premskih se bere manj. Neki Peter >Prembi je bil kanonik v Trstu leta 1465. Bila so burna leta. Beneška stranka je delala močno gonjo proti avstrijski oblasti. Tržčanom se je zameril strogi kapitan Nikolaj Logar Predjamek, ki je upornike ostro prijemal. Med drugimi je zaprl v devinsko ječo Mirigo Lisico. Logar je postavil tri nove sodnike, med njimi Tomaža Čiča (Cicio in Chichio). Zaročniki so Logarja zmagali, rešili se je s tem, da je izpuštil devinske jetnike. Med zaročniki se imenuje okoliški župan Dreja Lukež (>Dreia Lucherc). Zaročniki so obežili med drugimi že imenovanega Tomaža Čiča, Nikolaja Stojana, Jurja Stojana in Andreja Fišnika. Logar se je spet vrnil z vojaštvom in zmagal upornike na Pontani za mestom. V tem boju so padli Anton Mirec, Anton Zurina in Nikolaj Pertol (starejša oblika za Pertot). Martin Laščan (de Lasca) je zbežal iz mesta pravočasno, Martin Govedo (s Kubeda?) pa je bil obešen. Kranjski vojak Janže je ujel Antona Mireca živega in ga potem izdal, da je bil obglavljen, ker Mirčevka ni mogla plačati Janžetu zahtevanih 20 zlotov. Leta 1469. je prišel za kapitana Jurij »lechermech«, leta 1473. pa kranjski baron Nikolaj Ravbar. Ravbarji so se potem zelo udomačili v Trstu in se spuščali tudi v kupčijske posle. Nikolaj Ravbar je bil Logarjev zet.

Zelo imenitni so bili v Trstu Travnarji. Bili so posestniki hiš, ladij, solin. Po Travnarjih se še danes imenuje ozek trg v starem mestu. Podobno imenitna je bila rodbina Jakonja (Jaeogna), ki se je držala par stoletij. Med sodniki leta 1481. se omenja Just »Snel« (morda Zenel). Škof v Trstu je postal leta 1488. Blagočič »di Sobriach«. Pozabiti ne smemo rodbine Blagočič, ki se je tudi držala do 18. stoletja. »Blagočič« se omenja že leta 1202. Seveda ni gotovo, če je bil prav on prednik poznnejših Blagočičev. Tudi Brišćaki so bili veljavni posestniki in trgovci v Trstu. Druga veljavna rodbina je nosila ime »Cammiche« (Kamniki z naglaem na koncu je še sedaj ime kmečkega posestva ob novi državni meji v občini Do'le). Leta 1472. se omenja Valente Camnich: držali so se tudi ti kakih 200 let. Omeniti nam je dalje rodbini Konje (Cogniez) in pl. Jurko (de Jurco). Eden izmed škofov 15. stoletja se je imenoval Konrad Boiani (Bojan).

Imen iz preprostelega ljudstva hranijo kronike toliko, da je treba izbrati le nekaj bolj značilnih: Babič, Valez, Vol, Strelec, Zobec, Brišćak, Nedelo, Turk (>Turc). Mahne, Pregarec, Slavik (Selavico). Bračina (prim. Bratina), Hrovatin, Zadel (Saden). Blažnaj, Vrabec, Studena, Pisac (Pisaz), Križman, Sekira (Sechira), Skuša (Seussa), Tomažič, Križnar, Kranjec, Rušec, Skokulič, Pleško, Kosec, Drudol, Blek, Jurca (Juriza), Grgič (Gorgi), Grgiš, Živec (Sivez), Rebec, Klemše (Climpee), Zorko (Sorco), Kosirep, Miklavc, Znidar (Snidar), Škrap (Scherp), Prinsnet, Suša, Kovač (Chovaz), Sinko (Senco), Videc (>Videz, prim Vidie). Veliko jih kronika imenuje le po rojstnem kraju, n. pr. Primož z Vipave (Primoso de Vipau), Tomaž iz Poestole (Tomaso de Poestoina), Ivan iz Arberja, Gregor z Vrbovljan (Vrhovci pri Repenlabru), Lenart iz Vrem (de Vrem), Franc s Kozine (de Cosena), Simon iz Saleza (de Salie).

Zajemljive so dalje nekatere oblike kmetnih imen. Popularno je bilo v Trstu ime »Mihoc« za Mihael. Prvi avstrijski poveljnik, ki ga je poslal devinski grof leta 1382. v Trst, je bil »Michele di Weixenstein, o Michez Wexistainer, come lo dicevano di solitoc. Pri tržaških Slovencih je še dandanes v rabi ime Miče za Ivan Marija. Tudi to se najde že v 14. stoletju zapisano »Micec. Drugo značilno ime je Janže ali Anže, ki so ga Slovenci priredili po nemški obliki Hans za Janez ali Ivan: pisano je »Ancep« ali »Jancep«. Za Jurij se nahaja oblika »Jurcec. Značilna je pisemna oblika »Blas« in »Primoc« za Blaž in Primož; torej ne laško Blazio, Primo. Za Ivan se nahaja tudi slovenska oblika Janko (>Janco). Lepa so tudi nekatere

vagonov), torej domala polovico tega, kar ves svet železa pridelal. Smrt je torej dosegla 50 odstotkov prirastka!

Seveda nastopijo tudi »zdravniki«. Pri rojstvu rude nastopijo pod imenom kemičnih strokovnjakov, livarjev, kovinarjev in kovačev. V življenju železa pod imenom barvarjev, ki skrbno ovijajo železo v plast zaščitne barve, skozi katero ne more »črv boleznih«.

Železo »zboli na oslABLJENJU«. Železno tramovje v obokih in na mostovju se »utruja« in »oslabi« če je izpostavljeno vsak trenutek različnim obremenitvam. Sprememb ne vzdrži in začne »popuščati«. Stare železne tehtnice postanejo »nezanesljive«, ker je veriga že postala »stara« in »slaba«. A železo se »stara« tudi na ta način, da se začne kazati razpokline. Stari kotli eksplodirajo radi, stari zvonovi »počijo«, stare sekire se »skrhaljo«, stara pila »ne prime več« in stare žage so komaj dobre še za mehak les, stari obroči popuščajo, stari plugovi noži se »zoperstavljajo«. Železo tudi »zbe« in mu je »vroče«. Zimski mraz je poškoval že mnogo tirov in mnogo telefonskih žic ali električnih vodov. Tudi proti starosti je zavarovanje, a stalnega zdravlila ni, za starostjo pride smrt.

Tako je v življenju železa, ki uboga svojega Stvarnika.

★

Odvetnica: »Gospodje sodniki, jaz sem o nedolžnosti svojega klijenta tako prepričana, da bi bila takoj pripravljena poročiti se z njim.«

Obtoženec: »Slavno sodišče, priznam svojo krivdolo«

Janezek: »Mamica, ali nisem bil zadnji čen vedno priden?«

Mamica: »O ja, otrok moj.«

Janezek: »Ali mi zaupaš, mamica?«

Mamica: »Seveda, moj ljub! Zakaj pa vprašam?«

Janezek: »Ker vedno skrivaš pred manojo W-stile lonec z medom.«

Čuvaj v parku vpraša neko gospo: »Ali mi morete povedati, čigav je ta krasen deček, ki sedi tam gori na drevesu?«

»To je moj sin.« odgovori ponosno gospa.

»Veseli me, da se tudi vanj dopade.«

»Lep je res, ampak 50 Din kazni za to, ker sedi na drevesu, boste pa vendarle morali plačati.«

Sport

Nogomet na olimpijadi zagotovljen

Trud Nemcev, da bi se uvrstili v program prihodnjih olimpijskih iger tudi nogomet, je bil velikanski in kakor vse kaže, ne zaman; kajti po zadnjih vesteh se jim je posrečilo doseči to, da sta se mednarodni olimpijski odbor ter mednarodna nogometna zveza v toliko sporazumela, da je nogometni turnir o priliki berlinske olimpijade zagotovljen. V program XI. olimpijskih iger se je torej uvrstil tudi nogomet, najpopularnejši sport med sportnim občinstvom, in bi bilo res malo čudno, da bi na tako veliki prireditvi, kakor je svetovna olimpijada, manjkala sportna panoga, ki jo gledalci najbolj ljubijo. Že leta 1928 na amsterdamski olimpijadi je bil omogočen nogometni turnir samo na podlagi kompromisa med mednarodnim olimpijskim odborom ter mednarodno nogometno zvezo, a leta 1932 na olimpijskih igrah v Los Angelesu smo bili že brez nogometa.

Berlinska olimpijada bo neprimerno pridobila na svoji privlačnosti in bo to olimpijada, kakršna moderna olimpijada biti mora. Samo amatersko vprašanje je vzrok, da se na zadnji olimpijadi ni vršil

zasedanju mednarodne nogometne zveze. Kakor se da iz raznih predrazgovorov sklepati, je pričakovati, da se bo leta izrekla za turnir. Mi upamo, da se bodo narod, kjer se goji nogomet, polnoštevilno udeležili, ker imamo že celo od takih držav zagotovljeno sodelovanje, ki imajo profesionalna in mešana moštva. Tudi te države stremijo za tem, da bodo iz svoje amaterske mladine izbrali najboljše moči, ki jih bodo vežbali za olimpijske igre. Če bo morda pri enem ali drugem narodu kako moštvo na nižji stopnji, nič ne de; kajti tudi pri drugih panogah, kakor pri boksu, sabljanju, veslanju ter telovadbi so profesionalni boljši od svojih amaterskih kolegov in se radi tega nič ne bojijo dotakniti pomena amaterstva. Profesionalni služijo amaterskemu sportu v tehničnem pogledu kot učitelji. Smisel olimpijskih iger je dati priložnost viteškimi borbam za vse one, ki gojijo sport iz veselja in ne za denar.

— Pri prehlajenjih, hripi, vnetju vratu, zabreklosti bezgavk, živčnih boleznih, trganju v udih dobro dene, ako se s pol kozarcem naravne »Franz-Josef« grenčice poskrbi za vsakodnevno izpraznjenje črev. Po izjavah vseučiliških klinik se odlikuje »Franz-Josef« voda po zanesljivem učinku ob zelo prijetni porabi.

Brežak ali Brežar

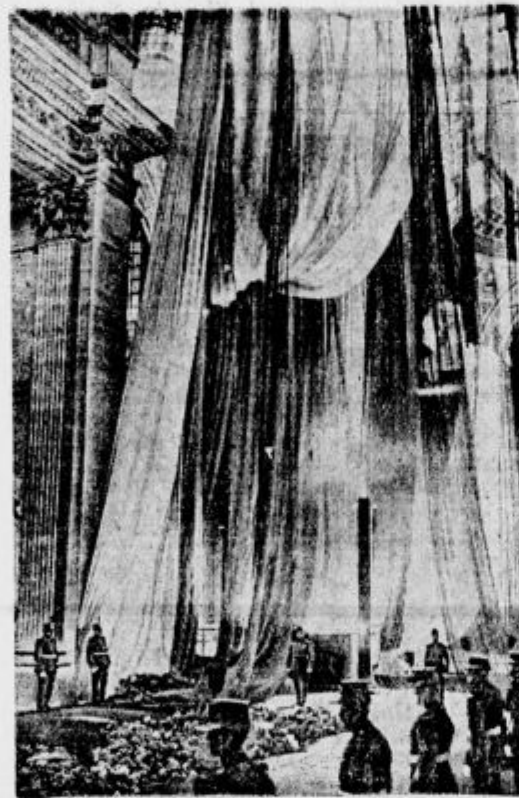
V 12. stoletju, ko je slovelo koroško vojvodstvo, so bile Breže imenitno in veljavno mesto, takorekoč glavno mesto Slovenije. Denar, ki so ga tam kovali, je bil najbolj splošno plačilno sredstvo po vsem Slovenskem in še daleč čez mejo. Nasil je tudi pošteno slovensko ime Brežar, Brežak ali Brežnjak. Tako so ga tudi v Trstu imenovali. Pisali so seveda tiste čase samo latinsko in so v pisavi to besedo izražali na veliko nepopolnih načinov (v množini): Fri-xerii, Fri-xorii, Fri-saschi, Freschiachi, Fragna-chi, Fregnachie. Običajna pravilna latinska oblika je bila »Frisacensess«; pisali so pa tudi »Fri-xachensess«. Črka »x« je služila srednjeveškim piscem za naš »ž« in je še v navadi v Trstu za pisavo domačega laškega dialekta, ker pismena italijanska nima znaka za glas »ž«. Slovenski zgodovinarji in romanopisci naj bi torej uporabljali za imenovanje novega pravo slovensko obliko imena, ne pa »frizak« ali kaj takega.

Američan Clarence de Marder, ki je že leta 1911 zmagal pri maratonskem teku v Bostonu, je sedaj zopet zmagal v maratonskem teku iz Boscavena v Manchester (Združene države); progo je pretekel v 2:36:15

tudi nogometni turnir in amatersko vprašanje je ono, ki vedno ogroža sodelovanje nogometa na olimpijskih igrah. Večna vzemirjenja radi tega nesrečnega amaterskega vprašanja še do danes niso privedla mednarodnega sportnega gibanja do kakih enotnih odločitev. Med mednarodnim olimpijskim odborom in mednarodno nogometno zvezo so se vršili dogovori glede nadomestila plače posameznim nogometnim igralcem, ki po amaterskih pojmi ni dopustna. Ker pa glasom sklepov nogometne zveze, ki so se napravili leta 1932 v Stockholmu le-ta ne pozna nobenih določil glede nadomestila plače, so bila pogajanja le formalnega značaja. Zato je šlo sedaj predvsem za dejansko stališče mednarodnega olimpijskega odbora napram amaterskim določilom ter amaterski praksi na eni, ter mednarodne nogometne zveze napram olimpijskemu turnirju na drugi strani. Razgovori v tej zadevi so se med eno in drugo zvezo stalno vršili na raznih kongresih mednarodnih zvez; in posledice teh razgovorov so se sedaj pokazale v obojestranskem sporazumu obeh zvez.

Olimpijski turnir je torej zagotovljen, toda sedaj pa nastane vprašanje, ali bodo tudi profesionalna moštva sodelovala. Poslušajmo, kaj pravi v tem pogledu glavni tajnik za XI. olimpijske igre g. dr. Diem, ki je zelo mnogo napravil zato, da se bo nogometni turnir sploh vršil.

»Mednarodni olimpijski odbor ter mednarodna nogometna zveza sta si v zadevi nogometnega turnirja na prihodnji olimpijadi popolnoma edina. Za olimpijski nogometni turnir veljajo splošna olimpijska amaterska določila ter bodo mogle države torej poslati samo take igralce, ki odgovarjajo tem določilom. Odločitev glede izvedbe olimpijskega turnirja bo padla na prihodnjem

Poincare na mrtvaškem odru v pariškem Pantheonu. Pred katafalkom častna straža republi-kanske garde

Pred krsto so častniki nosili krono, žezlo, državno jabolko in maršalsko palico blagopoko-jnega kralja Aleksandra I.

Živali afriških pragozdov

Nemški raziskovalec Heinrich Stark opisuje v reviji »Die Neue Rundschau« svoje nenavadne doživljaje z divjimi zvermi v Afriki. Nenavadni so ti doživljaji v toliko, ker naravnost demantirajo vse ono, kar nam o divjih zvereh pripovedujejo pustolovni romani ali kažejo na filmskem platnu.

Kar se tiče divjih zveri, piše Stark, sem prišel do izkušnje, da niso nagnjene k temu, da bi napadale in žrle samo iz poželenja. Če katera zver napade, napravi to večinoma iz strahu, samoo-obrambe ali iz lakote. Zverine ne preganjajo ljudi, ampak nasprotno, izogibajo se jih.

V prvih dveh mesecih, ki sem ju preživel v Rodeziji, sem srečal okrog dva tuceta levov, od katerih pa ni niti eden pokazal volje da bi me napadel. Postal sem zaradi tega tako lahkomi-seln, da sem se brez orožja klatil po pragozdovih. V tem času sem srečal prvi levji par, samico in samca. Tisto jutro sem šel v gozd s svojim 12 letnim nosačem-domačinom. Bila sva brez pušk in revolver-jev, niti noža nisva imela s seboj. Šla sva vzdolž reke Kafue. Naenkrat se prikaže pred nama lev. Nosač je ves v strahu zakričal: »Gospod, grozi nam velika nevarnost! Toda že v naslednjem hipu je lev izginil v bližnjo goščavo. Ko sva napravila nekaj korakov dalje, pa se je naenkrat petnajst korakov pred nama pojavila levinja. Motrila naju je nekaj trenutkov, nato pa nama dostojanstveno obrnila hrbet in prav tako dostojanstveno odkorakala nazaj v goščo.

Nekaj tednov kasneje sem naletel na leoparda. Deževalo je in takoj zver ni slišala naših korakov. Ležala je pod nekim grmom. Ko nau je leopard opazil, je takoj planil pokonci in zbežal. Isto je bilo tudi z velikimi kačami, ki smo jih srečavali v teku naše ekspedicije.

Vse kaj drugega pa je, če človek napade zver. Če vrže na kobra samo kamen, se takoj pripravi na napad. V času nevarnosti se vsaka divja zver pretvori v neusmiljenega nasprotnika. Če obstreliš kakšno zver in se ji nato približaš, bo napela zadnje svoje sile, da se nad teboj masnuje. Celo antilopa in cebra, ki ju smatramo za najbolj plašne živali, postaneta v takem primeru pogumni.

Katera afriška zver pa je najbolj nevarna? Če se kateremu afriškemu lovcu pripeti, da ga nekoliko opraska lev, bo prav gotovo smatral leva za najnevarnejšo žival. Kdo drugi, ki bo imel podobno doživljaj s slonom, bivolom ali leopardom, bo pač te smatral za najnevarnejše.

Po mojem mnenju pa je v Afriki samo ena zver, ki ob vsaki priložnosti slepo napade človeka. To je rinoceros. Ta ne napade samo človeka, ampak celo tovrstni avtomobil. Če mu hoče ubežati, je potrebna brzina najmanj 40 km na uro. Rinoceros napada povsem slepo in brez smotnosti.

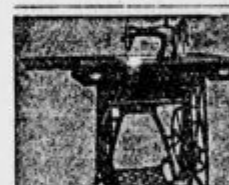
Zelo nevaren je tudi slon, ako se mu človek zameri. Slon je približno prav toliko težak, kakor rinoceros, vendar mnogo bolj vidi in je tudi bolj pametna žival. Pri napadih se poslužuje svoje zvidljive živalske inteligence. Nevaren je tudi zato, ker je močnejši od rinocerosa. Pred razjarjenim slonom se more človek umakniti samo s tem, da spleza na kakšno močno drevo. Manjša drevesa slon enostavno podre. Slon je zelo radovedna ži-

val. Zlasti ga privabi nočni ogenj, zaradi tega mnogi lovci ponoči ne kurijo ognja. Zelo lahko razdraži slona tudi, če nespretno ravnaš s foto-grafskim aparatom.

Omeniti je treba še neke vrste vodnega konja, ki se zdi na prvi pogled silno nedolžna žival. Podnevi se igrajo v vodi, nato pa zlezejo na solnce in se grejejo. Ponoči pa gredo na suho iskat hrane. Takrat pa so silno nevarni. — Tudi bivol spada med nevarne afriške živali. Močen je, hiter, zmoro mnogo napora in dobro vidi. Nevaren pa je posebno takrat, če je ranjen. Pri napadu se bivol poslu-žuje tudi raznih zvijač. Če ranjeni bivol pobegne, se ga ne izplača zasledovati.

Afriški levi pa so različni, kar se tiče nevarnosti. Nekateri se uprav boje ljudi, drugi so v borbi zelo nerodni, so pa tudi, ki ne poznajo parda-na. Mladi levi beže pred človekom ali pa ga radovedno ogledujejo in pri tem včasih celo poza-bijo na beg. Mnogokrat lev sam ne ve, kaj bi na-pravil, ko sreča človeka. Nekateri začno bežati in se nato vrnejo ter napadejo. Drugi zopet najprej napadejo in nato beže. Zelo redki pa so levi, ki bi napadli človeka zato, da bi ga požrl. Taki so edi-no stari levi, ki so zaradi starostne oslabelosti ne-sposobni za boj z drugimi živalmi, ki jim služijo za hrano, pa zaradi tega ponoči vdirajo v zamor-ske naselbine. Črnci trdijo, da se v teh levih na-hajajo zli duhovi.

Leopard je mnogo manj nevaren nasprotnik kakor lev. So ljudje, ki leoparda nadvladajo s fi-zično silo, kar je pri levu izključeno. Leopard je plašen in ga je podnevi redko videti. Pred člove-kom skoraj zmerom beži.

S. atni stroji
d Din 100-
naprej. O ro-
ski vozčki
od Din 200-
naprej. Dvo-
kolesa od
Din 950- na-rej. - „SACHS“
m-torji od D. 5000- naprej pri
„KUBA“ F. Batelj, Ljubljana, K. Poljska e 4.
Ceniki franko!

Usnjeni suknjiči
pumparce — najboljši
nakup. A. Presker.
Sv. Petra cesta 14.

Higijensko urejeni
vrelce domače, naravne
Jordan grenčice krepki
raznimi falsifikati pokvar-
jene prebavne organe ter
ni niti pri daljši uporabi
škodljiva. Pijte jo z malo
soda-vode. Lastnik Rupp,
Beograd, Kn. Mihajlova
16.

Cene govore

Preproge: Perzija, Smyr-
na, Banyai, Angora, Piro
itd. najcenejše pri

»Čilim«
Pasaža nebotačnika

Čitajte in širite
Poned. Slovenca!

Tako naokrog

Ljubljana preživlja težke in hude čase, po-seben, odkar so porinili policijsko uro nazaj na desno. Prej je imel pravi Ljubljane »atovega« tipa vsaj do polnoči čas premišljevanja, kam bi se dejal, sedaj pa mora kar na povelje vedeti, da mora iti ob desetih domov, namesto na svažno sejo, ki se je navadno vlekla takole do štirih jutraj ali pa do belega dne. Na takih sejah so razmotirali korenito vse važne zadeve, zlasti po enajsti uri zvečer, tako da so imele natakarike in gostilničar-ke deklet jutraj dela čez glavo, predno so vse, kar so modri Ljubljanci v teh kritičnih urah govorili in načenočali, po starem izreku pomedle in znošile na smetišče.

Te dni pa niso pravi Ljubljanci obirali samo gospodja župana in zaščitih hrbtov, ampak so imeli čisto drugačne pogovore: obujali so spomine na vojsko, pripovedovali si, kako je bilo, in ugibali kako bo. V Ljubljani živi namreč še vse polno hrabrih vojščakov, čeprav večinoma niso Martini, ampak čisto navadni Pepeti ali kaj podobnega, ki hranijo vojne čase še v jako lepem in hvaležnem spominu — mogoče še v lepšem kot jaz, ki sem se tako hrabro vojskoval, dokler se nisem ustavil v Ljubljani popolnoma čil in svež. Drugi, ki so bili še bolj hrabri, so pa zmagovito prodirali do Celja ali pa kar do Maribora.

Zvečer okoli šestih — namesto ob osmih — so se zbrali te dni gospodje, dobro rejeni in prav lepo oblečeni tam nekje okoli velike okrogle mize. Jaz sem tudi zalezel tje kaj — pa ne k okrogli mizi, ampak v kot; če ima človek vse pridevke gospo-skega dostojanstva od ure do verižice pa do zimeke suknje v zastavljalnici, ne more med gospodo kar tako, ampak samo od daleč lahko poslušati, da izve

kaj novega, kajti pravi Ljubljane ve vse, prav vse! To kar stoji v katekizmu, da je Bog vse ve-leb, bo že res, ker stoji tako v katekizmu, ampak vse-gaveden je tudi Ljubljane, zlasti kar se tiče voj-skovanja.

K okrogli mizi je pristopil in pozdravil že zbrano družbo veljaven gospod; veljaven, ker je bil primerno rejen in tudi primerno plešast. Ko je odločil svoj klobuk in si sleknil suknjo, se je za-bleskalo na telovniku tudi primerna zlata verižica.

Se ko je odrazil svoj stol precej daleč proč od mize, so ga vprašali kar trije zaporedoma: »Hm, kaj pa vi pravite? Ali bo?«

Veljavni gospod si je snel naočnike in jih za-čel čistiti z robcem, med tem je pa naročil »vojo primerno merico primerne pijače. Potem si je svo-je očala zopet nataknil, pogledal okrog in začel:

»Če bo? Kako naj pa to vem? Ta je težka reč! Mene so že, ti vrage!«

»Kako so te že? Pa te menda niso poklicali?«

»A, kaj poklicali! Ogoljufali so me, tako grdo ogoljufali, da bom še ob tistih par las, kar jih še imam! Ti prokleti agenti!«

»Kako agenti? Kakšni agenti?«

»I no, agenti. (Gospod nekoliko odpije.) »Vše-raj pridi k meni tak barabin dunajski, ki je sicer čisto dostojen človek, pa mi začne kar v trgovini pripovedovati, da na Dunaju — premislite, na Du-naju! — vse govori, da bo vojska. Kakor hitro so pomočniki, te lenobe, slišali to besedo — oh, pa vsi okoli njega. Čituj je pripovedoval in pripovedoval, dokler se mene ni pretental, da sem naročil pre-cej blaga, pa ne po navadni, ampak po precej višji ceni — kdo naj pa vé? Pa še njegovo provizijo sem mu plačal, jaz bedak neumni! No, potem je pa šlo kot ogenj po celi hiši, od pomočnika do blapea, do voznika in tako naprej in ko sem opoldne pri-šel h kosilu, se je kuharica jokala, hišna je pa kar

tulila — oh, kaj bo, kaj bo s fantom, ubili ga bodo, oheč je že preč, hu-u-u... tako da sem moral na kosilo v gostilno, potem sem šel pa še v kavarno. Tam mi je pa ponujal moj tovariš isto blago iste kakovosti ravno za polovico dunajske cene... Naj vzame vrage čitute, voljico in še mene zraven!«

Gospod je izpraznil kozarec na dušek.

»Zakaj si pa verjel? Čisto prav ti je!«

»Zakaj mu naj bo prav,« se je oglašil gospod bolj branjevske sorte, »kaj se je njemu samemu zgodilo tako? Meni se ni godilo nič boljše. Jaz sem imel že vse tako lepo napeljeno, kje in koliko krompirja bom kupil, in vse sem že izračunal, koliko bom napravil dobička pri bolnišnici, pri raz-nih kuhinjah in tako naprej, na — sedaj pa imaš! Komaj sem vprašal tam za vodo prvega kmeta, po-čem je krompir, pa še precej velik voz ga je imel, pa se mi odreže: »Letos je pa poskočil, gospod, po-skočil; tako je vesel, ker je na solnce prišel! Druga leta ga je dež močil, pa je kar nazaj tiščal, letos pa rine navzgor! Pa se prielopil! Še drugi kmetje in so se norčevali: »Vedo, gospod, ali mi tudi vemo, kaj je vojska. Zakaj bi pa samo oni krompir drago prodajali — to znamo mi tudi!«

Gospod, kar vzamejo naj, pa bo pravi! Tako smo se prerekali nekaj časa semintja, dokler ni b'lo iz vsega nič. Vsega so pa krave tiste nesrečne ženske, ki so na trgu kar na glas cvilele in stokale, kaj bo, kaj bo, če Janeza ne bo več nazaj! Tako sem pri-šel zavoljo tej čenč ob par lepiz jurjev, davka naj pa plačam nič koliko!«

»Ja, škoda je, škoda! Boga mi, če se spomnim nazaj za 15 ali 20 let, kako je bilo takrat vse drugače! Na slovenskem smo kupovali fižol po kroni, v Trst smo ga prodajali po 20 kron. Pa kaj fižol — mast, mast, ta je šla, pa bela moka! Vse je šlo v denar: star, smrdljiv loj pod mastjo, v moki pa gips. Stare metle, obdrgnjene cunje, raz-

trgani žakiji, vse je šlo! To je bilo življenje! Da-nee pa človek res ne ve, kaj in kako bi. Ko bi človek vedel! Boga mi, takole kakšno leto vojske ne bi bilo slabo: nekaj bi zaslužil, potem morato-rij, potem še kakšen soliden konkurz, pa bi človek lahko mirno dihal do svoje smrti. Pa kaj, če pa ne znajo!«

»Ti bi bil pa kar dober za ljubljanskega žu-pana,« pripomni drugi gospod, »ti bi kar celo ob-činsko blagajno naložil v star loj in v stare mele in cunje! Če bi bila izguba, bi jo vknjižil na ob-činski račun, dobiček pa na svoje!«

»Mar misliš, da bi jaz bil res slab župan? Ti se motiš, bre! Ali ima naš gospod župan kakšno skrb za nas? Figo, pa ne skrb! Če bi imel skrb, bi dal lepo na tihem razumeti ljudem, da bo, da bo, da bo, zastopaj, da bo, da bi ljudje kupovali, ku-povali, kupovali! Kakor hitro bi pa iz naših maga-cinov odšla zadnja podgana, bi pa dal javno raz-glasiti, da ne bo, zastopaj? Ej, koliko bi mi lahko nazaj pokupili kar napol zastonj! Tako pa ne bo iz vsega nič, ker ta župan tega ne zna, jaz pa bi znal!«

Tako so ugibali in modrovali dobro rejeni go-spodje za okroglo mizo; sami reveži, ki so že v zadnji vojski silno trpeli, sedaj bodo pa kar ob vse, če jih vojska ne reši... Vojske si pa ne žele zaradi vojske, čeprav so vsi hrabri vojščaki, tudi zaradi krivolčnosti ne, ker krvi še v krvavich ne marajo videti in rajši jedo pečenko ali pa srne 'n zajčke s cmoki, kakor kravavo godljo, ampak samo iz velike skrbí za dobrobit naroda in države, ki brez davkov ne more nikamor. Davkov pa ne bodo mogli plačati, če ne bo zaslužka, pa če je še tako krvav... »

Da pa ne bom lagal, povem po pravici, da bi jaz tudi vojsko naredil, če bi jo le mogel; samo tega ne povem, proti komu!